

ปัญหาการปฏิบัติอยัดตัวผู้ต้องขังในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ที่มีคดีทำให้เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

Problems Rising from Violating Individual Rights and Freedoms during the Seizure of Alleged Offenders while in Detention at the Prison or Correctional Institution

วิชิตพงศ์ วิชัยสาร¹, วิจิตร วิชัยสาร² และ อิทธิกร ขำเดช³

Thitipong Vichaisarn¹, Vichit Vichaisarn² and Ithikorn Khamdej³

¹ กระทรวงมหาดไทย

¹ Ministry of Interior

² มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

² Eastern Asia University

³ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ Kasem Bundit University

บทคัดย่อ

หลักการของสิทธิมนุษยชน สิทธิของบุคคลที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และผูกพันรัฐสภา คณะกรรมการตุริติศาลา รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตราชฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร จึงต้องคำนึงถึงสักดิศริความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพด้วยการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยรวดเร็ว เป็นหลักคุ้มครองความยุติธรรมในการดำเนินการดังกล่าวให้เสร็จสิ้น โดยปราศจากความล่าช้าที่ไม่มีเหตุผล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ โดยลดความไม่ยุติธรรมที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องสูญเสียไปในระหว่างเวลา นั้น รวมถึงเป็นหลักประกันสำคัญในการปกป้องมิให้มีการคุกขังผู้ต้องหาก่อนการพิจารณาคดีที่เกินเลยหรือไม่เหมาะสม เพื่อบรรเทาความกังวลของประชาชนและสามารถดำเนินการได้รวดเร็วโดยทั้งหมด ทั้งนี้ จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ผู้ต้องขัง, เรือนจำ, การอยัดตัว ผู้ต้องขัง

Abstract

The principles of human and individual rights guarantee the alleged offender to a convenient and speedy judicial proceeding without prejudice in appropriate time and manner, including the rights to a fair and proper interrogation or court sentencing as stipulated and recognized by the Constitution of Kingdom of Thailand, Parliament House of Thailand, Thai Cabinet, Courts, and other appointed organizations operating under Thai Constitution and the State Agencies which are directly responsible for enacting, enforcing the laws and overseeing their legal interpretation. Therefore, the exercise of authority by all state organizations must follow the concepts of human dignity and rights, liberty and justice for all. A speedy trial is the protection of a legitimate judicial

process without unreasonable delay and must be in line with the principles of law as well as the eradication of any the injustices that the alleged offender or defendant may encounter during such judicial process. This is also a firm guarantee to prevent excessive confinement of the alleged offender prior to the trial as the medication to cure public anxiety. At the same time, the public is entitled to protest or petition against government misconduct or wrongdoing.

Keywords: alleged offender, prison, seizure of alleged offender

บทนำ

การที่พนักงานสอบสวนในหลายห้องที่ได้ก่อตัวให้ พาผู้ต้องขังดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาในอีกดีหนึ่ง แล้วทำการ ขออายัดตัวผู้ต้องขังต่อเรื่องจำหรือทัณฑสถานที่ผู้ต้อง ขังคนนั้นถูกคุมขังอยู่ แต่เมื่อระยะเวลาได้ล่วงผ่านไป พอกลับแล้วพนักงานสอบสวนที่ทำการขออายัดตัวผู้ ต้องขังไว้กับนั้นไม่มีการสอบสวน สรุปสำเนวน และเสนอ สำเนาคดีพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อมีคำ สั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาลทำให้เกิดสภาพคดีที่ถูกอายัด ไว้นั้นล่าช้า และอาจจะกระทบต่อประโยชน์ของผู้ต้อง ขังที่อาจจะได้รับตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 โดยเฉพาะประโยชน์ในการได้รับการลดวันต้องโทษและประโยชน์ในการได้รับสิทธิในการเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือสิทธิในการได้รับพระราชทานอภัยโทษ (โดยเฉพาะในปีใดที่คาดว่าจะ มีการตราพระราชบัญญัติพระราชทาน อภัยโทษเนื่องใน วาระพิเศษ) จึงมีผู้ต้องขังยื่นเรื่องร้องเรียนขอตรวจสอบ การอายัดตัว หรือเร่งรัดคดีมากยิ่งขึ้น เพราะต้องการได้รับ ประโยชน์จากการ พระราชทานอภัยโทษในคดีที่ถูกอายัด ไว้ตัวด้วย ตาม รัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 237 บัญญัติเกี่ยวกับการจับกุมคุมขังบุคคลใด จะต้องมีหมายหรือคำสั่งของ ศาล ฉะนั้น เมื่อผู้ต้องขังซึ่งอยู่ในความควบคุมของเรือน จำหรือทัณฑสถานใด ได้จำคุกตามกำหนดโทษ หรือ ศาลได้มีคำสั่งหรือหมายให้ปล่อยตัวแล้ว เรื่องจำหรือ ทัณฑสถานก็ต้องรับดำเนินการปล่อยตัวผู้นั้นไปทันที ไม่ สามารถกักตัวผู้ต้องขังไว้ได้อีก สำหรับรายที่ทางตำรวจ ได้มีหนังสือขออายัดตัวมาพร้อมกับหมายจับของศาลแล้ว เรือนจำหรือทัณฑสถานจึงจะสามารถส่งตัวผู้ต้องขังดัง กล่าวให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารอรับตัวไปดำเนินคดี ต่อไปได้ ในการขออายัดตัวผู้ต้องหาและดำเนินคดีกับผู้

ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นนี้ แนวทางปฏิบัติตั้งกล่าวให้ พนักงานสอบสวนรับดำเนินการขอให้ศาลออกหมายจับ ผู้ต้องหา หลังจากศาลออกหมายจับแล้ว ให้รับหนังสือ ขออายัดผู้ต้องหาพร้อมกับส่งสำเนาหมายจับไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาโดยเร็วและให้พนักงานสอบสวนรับ สอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้ แล้วเสร็จสิ้นและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาอยัดตัว หลังจากส่งสำเนาหมายจับให้อัยการแล้วให้พนักงานสอบสวนหมั่นติดตามผลของคดีของพนักงานอัยการจน กระทั่งพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาอยัดตัวต่อ ศาลและเรื่องจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้นแล้ว หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาอยัดแล้ว ให้ พนักงานสอบสวนรับหนังสือถอนอัยการ ไปยังสถานที่คุม ขังผู้ต้องหาที่อยัดไว้โดยเร็วที่สุด เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ ต้องขังที่มีอายัดเป็นไปโดยถูกต้อง อันเป็นการไม่เป็นการ ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ข้อกฎหมาย ระเบียบ และข้อสั่งการที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 39 บัญญัติว่าบุคคลไม่ต้องรับโทษทาง อาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และ โทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำการความผิดนิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด

แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำการผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนี้เสมือนเป็นผู้กระทำการผิดมิได้

มาตรา 40 บัญญัติว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(2) ...

(3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานโน้มน้าวให้คดีของตนได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(5) ...

(6) ...

(7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โดยอาศัยในกระบวนการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 47 กฎหมายนี้ให้ใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่กฎหมายกำหนด

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 22 เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลได้ให้ชำระที่ศาลมั้น แต่ถ้า

(1) เมื่อจำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับในท้องที่หนึ่ง หรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งนอกเขตของศาลดังกล่าวแล้วจะชำระที่ศาลมั้นท้องที่นั้นๆ อยู่ในเขตอำนาจได้

(2) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกอาณาจักรไทย ชำระที่นั้นที่ศาลอาญา ถ้าหากการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้นได้ด้วย

มาตรา 130 ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ใดเวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหามิจำต้องอยู่ด้วย

มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้ามาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ตามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหาดังนี้ ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช้ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องห้าไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้ามันเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องห้าไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณี เช่นว่านี้ให้นำมาตรา 87 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาของหมายขังโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

มาตรา 140 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำการผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง ไม่เกินสามปีให้พนักงานสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนและบันทึกเหตุที่คงนั้น

ໄວ້ແລ້ວໃຫ້ສ່ງບັນທຶກພຽມກັບສໍານວນໄປຢັງພັນກງານອີຍກາຮົມ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปีให้พนักงานสอบสวนส่งสำเนาไว้ยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้การสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้หงดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไปให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิดให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตรการที่อ้างไปนี้

มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือ
จับตัวยังไม่ได้เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใดให้
ทำความสะอาดเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องสั่งไปพร้อมกับ
สำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง
ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้องและให้แจ้งคำสั่งนี้ให้
พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไปก็ให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องก็ให้จัดการ
อย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาถ้าผู้ต้องหาอยู่
ต่างประเทศให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัว
ข้ามแดนมา

มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำการผิดและผู้นั้นถูก
ควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคง ได้ตัว
มาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำการเห็น
ตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่
ฟ้องสั่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปิดอย่างไร ควรดำเนินการอย่างไร ให้พนักงานอัยการต่อศาลให้ได้โดย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนสั่งจำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหาออกทั้งอย่างแล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิดที่พนักงานสอบสวนแจ้ง

เที่ยงได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบ
นั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปยัง
พนักงานอัยการพร้อมด้วยจำนวน

4. พระราชนิพัฒนาที่ ๒๔๗๙

มาตรา 32 นักไทยเด็කขาดคนใดแสดงให้เห็น
ความประพฤติดี มีความอุตสาหะ ความก้าวหน้าในการ
ศึกษาและทำการงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการ
เป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง
ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความสำคัญในเรื่องจำตามที่อธิบดีกำหนด
ไว้ในข้อบังคับ

(2) เลื่อนชั้น

(3) ตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรื่องจำ

(4) ลาไม่เกินสี่วันในคราวหนึ่ง โดยไม่รวมเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วย เมื่อมีความจำเป็นเห็นประจักษ์เกี่ยวกับด้วยกิจธุระสำคัญหรือกิจการในครอบครัวแต่ห้ามมิให้ออกไปนองกราชอาณาจักรสยาม และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีได้กำหนดไว้ ระยะเวลาที่อนุญาตให้ลานี้มิให้หักออกจาก การคำนวณกำหนดโทษ

(5) พักรถลงไทยภายใต้บังคับเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ แต่การพักรถลงไทยนี้จะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักไทยเด็ขาดาได้รับโภยมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโดยตามหมายศาลในขณะนั้นหรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นให้กำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินกว่ากำหนดโดยที่ยังเหลืออยู่

(6) ลดวันต้องโทยจำกูกิให้เดือนละไม่เกินห้าวันตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่การลดวันต้องโทยจำกูกจะพึงกระทำได้ด้วย เมื่อ นักโทยเด็ขาดได้รับโทยจำกูกตามคำพิพากษางานที่สูญเสียไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทยจำกูกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทยจำกูกตลอดชีวิตเป็นโทยจำกุมีกำหนดเวลา

(7) ในการลดวันต้องโทษตาม (6) ให้มีกระบวนการประกันด้วยผู้แทนของกรมราชทัณฑ์กรมตำรวจนิรันดร์

กรมอัยการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการและจิตแพทย์
จากรัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณาโดยมติเสียงส่วนมาก

(8) นักโทษเด็ดขาดที่ส่งออกไปทำงานสาธารณชน
นอกเรือนจำตามมาตรา 22 ทวิ ให้ได้ลดวันต้องโทษจำนวน
ลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณชนนั้น และอาจ
ได้รับรางวัลด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดและหนังสือ^{แจ้งแนวทางการปฏิบัติ}

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนิน
คดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 เรื่องการดำเนิน
คดีกับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นที่เรือนจำ ซึ่งอยู่ใน
เขตอำนาจศาลอื่น ได้นับัญชีถึงวิธีการดำเนินการไว้ใน
ข้อ 8 ข้อ 99 ไว้ดังนี้

ข้อ 8(หน้าที่ร่วรับคดี) พนักงานอัยการต้องดำเนิน
คดีทุกคดีให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว โดยเฉพาะคดีที่ผู้ต้องหา
หรือจำเลยถูกคุมขังอยู่ ให้ดำเนินคดีโดยเร็วเป็นพิเศษ

ข้อ 99 (จำนวนที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่
เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น) จำนวนการสอบสวน
ที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่น ที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขต
อำนาจศาลอื่น หากคดีอื่นนี้ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่
สุดให้จำคุก ให้พนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจ
เนื้อเรือนจำที่ผู้ต้องหาต้องโทษจำคุกอยู่นั้น เป็นผู้รับ<sup>สำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนิน
คดีต่อไป</sup> แต่ถ้าศาลในคดีอื่นยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่
สุด พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนไว้ไม่ได้
จนกว่าพนักงานสอบสวนจะดำเนินการ ให้ผู้ต้องหามาอยู่
ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ หรือนำ
ผู้ต้องหามาส่งพร้อมสำนวนการสอบสวนฯ

หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ สอ (สาป) 0081/
ว 145ลง 302541 กำหนดให้พนักงานอัยการ รับสำนวน
การสอบสวนที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่ง
ฟ้อง แต่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ใน
เขตอำนาจศาลอื่นต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดี
ที่ถูกคุมขังนั้นแล้ว หรือเมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการ
ให้ผู้ต้องหามาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะ
ฟ้องได้แล้วเท่านั้น

6. บันทึกข้อตกลงระหว่างกรมราชทัณฑ์กับ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บันทึกข้อตกลงว่าด้วย การย้ายผู้ต้องขังไป
ดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่นระหว่างกรมราชทัณฑ์กับ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ว่าเพื่อให้การย้ายผู้ต้องขังไป
ดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่น เป็นไปเพื่อประโยชน์แห่ง^{ความยุติธรรมและรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของบ้าน}
เมือง อันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยงานใน
กระบวนการยุติธรรม อธิบดีกรมราชทัณฑ์กับผู้บัญชาการ
ตำรวจแห่งชาติ จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงไว้ดังต่อไปนี้

(1) การย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำนั้นไปยังอีก
เรือนจำนั้น เพื่อดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่นให้กรม
ราชทัณฑ์จัดกำลังเจ้าหน้าที่สำหรับควบคุมผู้ต้องขัง เว้น
แต่กรณีที่เห็นว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย หรือมีเหตุ
จำเป็น อาจขอรับกำลังสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ
จากสำนักงานตำรวจนครบาลร่วมดำเนินการ

(2) ให้กรมราชทัณฑ์จัดยานพาหนะสำหรับย้าย<sup>ผู้ต้องขัง กรณีไม่มีyanพาหนะหรือมีแต่ไม่เพียงพอหรือ^{ใช้งานไม่ได้} ให้ประสานขอใช้yanพาหนะของสำนักงาน
ตำรวจนครบาลตามสมควรแก่กรณี หากมีความเสี่ยหายที่
เกิดขึ้นกับyanพาหนะระหว่างขนย้ายไม่ว่ากรณีใดๆ กรม
ราชทัณฑ์จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหาย</sup>

(3) ให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้ขอจัดตั้งบประมาณ
ประจำปี สำหรับการย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขต
อำนาจศาลอื่น

(4) ค่าใช้จ่ายการย้ายผู้ต้องขัง เช่น ค่าที่น้ำมันเชื้อ<sup>เพลิงค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ค่าที่พักเจ้าหน้าที่ ให้เบิกจ่าย
จากเงินงบประมาณของกรมราชทัณฑ์</sup>

(5) ข้อตกลงหรือหนังสือสั่งการใดที่ขัดหรือแย้ง^{กับบันทึกข้อตกลงนี้ให้ใช้ข้อตกลงนี้แทน}

(6) บันทึกข้อตกลงนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันนี้^{เป็นต้นไป}

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ทำขึ้น เมื่อวันที่ 31 มีนาคม
พ.ศ. 2554 ระหว่างอธิบดีกรมราชทัณฑ์และผู้บัญชาการ
ตำรวจนครบาล

7. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ

สิทธิทางการเมือง

ข้อ 14 วรรณกรรมในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำการผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยสมอภาค ...

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ซักซ้ายเกินความจำเป็น

• • •

8. แนวคิดพิพากษาศาลอธิการ

8.1 คำพิพากยศาสตร์กฎีกานี้ 14/2537 สรุปว่า ... มูลค่าเกิดในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง พยานหลักฐานต่าง ๆ ก็อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง ถ้าโจทก์ฟ้องคดีที่ศาลจังหวัดฝางก็จะเป็นการสะดวกแก่การพิจารณาพิพากยามคดียิ่งกว่าการฟ้องต่อศาลอาญาแม้จำเลยจะต้องขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญา โจทก์ขอที่จะร้องขอต่อศาลอาญาให้สั่งให้เรือนจำที่คุณบังจำแลຍอยู่ส่งตัวจำเลยไปคุณบังยังเรือนจำอำเภอฝางได้ ดังนั้น ที่ศาลอาญาใช้คุลpinijn ไม่อนุญาตให้โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลอาญา จึงชอบแล้ว

8.2 คำพิพากยศาสตร์คดีที่ 2646/2543 สรุปว่า ...
แม่ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจะเป็นภัยลามนาของจำเลย
ในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 47 และถือได้ว่าจำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจ
ศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดชัยบุรี) ตามที่ประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 (1) บัญญัติไว้ แต่ตาม
บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บังคับให้ศาลมีอำนาจซึ่งเป็นศาลอื่น
ที่ที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับคดีที่โจทก์ฟ้อง หาก
แต่บัญญัติให้อยู่ในคดีพินิจของศาลมีอำนาจที่จะรับชำระคดี
ในการลี้เซ่นวันนี้หรือไม่ก็ได้ ประกอบกับความผิดคดีนี้
เกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดแม่สอด
ทั้งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลอำเภอแม่สอด ได้
ทำการสอบสวนคดีนี้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ปรากฏ
ข้อเท็จจริงว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลมีอำนาจ (ศาลจังหวัด
ชัยบุรี) จะเป็นการสะดวกยิ่งกว่าการชำระคดีที่ศาลมีอำนาจ
แม่สอดซึ่งเป็นศาลอื่นที่ที่ความผิดคดีนี้เกิดขึ้นอย่างไร
ส่วนที่โจทก์อ้างว่ากรรมราชทัณฑ์ไม่อนุญาตให้ย้ายจำเลย
ไปคุกจังที่เรือนจำจังหวัดแม่สอดนั้นเป็นเพียงข้ออ้างข้อ
ในทางปฏิบัติเท่านั้น จึงไม่มีเหตุสมควรให้ศาลมีอำนาจ
จังหวัดชัยบุรี) รับชำระคดีนี้

8.3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 516/2548 สรุปว่า... แม้ เรื่องจำกัดบางขวางเป็นกฎหมายเดียวของจำเลยทั้งสองใน ขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ ตามนัยแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 47 ถือได้ว่าจำเลยทั้งสองมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลชั้นต้นตาม ป.ว.อ. มาตรา 22 (1) แต่บทกฎหมายดังกล่าวไม่เป็นบท บังคับให้ศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับ ชำระคดีที่โจทก์ฟ้อง ศาลชั้นต้นจึงใช้คดีพินิจที่จะรับชำระ คดี เช่น ว่านั้นหรือไม่ ก็ได้ เหตุคดีนี้เกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งอยู่ ในเขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต และพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลเมืองภูเก็ต เป็นผู้สอบสวนคดี ไม่ ได้ความว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลชั้นต้นแล้วจะสะเดກ ยิ่งกว่าการชำระคดีที่ศาลจังหวัดภูเก็ตแต่อย่างใด ส่วน การย้ายจำเลยทั้งสองไปดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดภูเก็ตจะ ไม่ปลดปล่อยในการควบคุมและอาจเกิดความเสียหายใน ระหว่างการย้ายนั้น เป็นเพียงปัญหาในทางปฏิบัติของกรม ราชทัณฑ์ที่อาจป้องกันและแก้ไขได้ ยังไม่มีเหตุสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตั้งรับชำระคดี

8.4 คำพิพากย์ศาลฎีกាជีที่ 1965/2549 สรุปว่า ...
เรื่องจำกัดนกรัฐธรรมราชเป็นกฎหมายสำเนาของจำเลยใน
ขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๙ย่อมถือ
ได้ว่าจำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาล ตาม ป.ว.อ. มาตรา
22 (1) แต่ทกกฎหมายดังกล่าวไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาล
ชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับชำระคดีที่โจทก์
ฟ้อง จึงใช้คุลพินิจที่จะรับชำระคดีเช่นว่านี้หรือไม่ก็ได้
แม้ป.ว.อ. มาตรา 22 (1) ไม่ได้บัญญัติให้ศาลห้องที่ที่จำเลย
มีที่อยู่หยิบยกเหตุเรื่องความไม่สะดวกของศาลที่รับชำระ
คดีมาเป็นเหตุไม่รับฟ้องหรือไม่ชำระคดีแต่การใช้คุลพินิจ
ที่จะรับชำระคดีหรือไม่ก็ต้องคำนึงถึงความสะดวกในการ
พิจารณาคดีด้วย เหตุคดีนี้เกิดขึ้นในห้องที่ซึ่งอยู่ในเขต
อำนาจศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพนักงานสอบสวน
สถานีตำรวจนครบาลพุนพินเป็นผู้สอบสวนคดี แสดง
ว่าพยานหลักฐานของโจทก์อยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัด
สุราษฎร์ธานี การส่งประเด็นไปสืบพยานโจทก์ย่อมไม่
สะดวกในการส่งตัวจำเลยตามประเด็นไปและส่งตัวกลับ
มาควบคุมที่เรียนจำกัดนกรัฐธรรมราช ทั้งไม่ได้ความ
ว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลชั้นต้นแล้วจะสะดวกยิ่งกว่าการ
ชำระคดีที่ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่อย่างใด ที่โจทก์อ้าง
ว่าการย้ายจำเลยไปดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ไม่สามารถทำได้ เพราะติดขัดเรื่องงบประมาณและความ
ปลอดภัยในการย้ายน้ำ เป็นเพียงปัญหาในทางปฏิบัติของ
กรมราชทัณฑ์ที่อาจแก้ไขและป้องกันได้ร่วมกัน ไม่มีเหตุ
สมควรให้ศาลชั้นต้นรับคำรับฟัง

แนวทางและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. กรมราชทัณฑ์มีหนังสือที่ ยช 0711.1/30947 ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2554 แจ้งข้อเท็จจริงสรุปว่า การ
อายัดตัวผู้ต้องขัง ได้แก่ การที่เจ้าพนักงานซึ่งส่วนใหญ่คือ
พนักงานสอบสวนมีหนังสือแจ้งให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน
ทราบว่าผู้ต้องขังที่จะปล่อยตัวพ้นโทษเป็นผู้ต้องหาในอีก
กี่เดือน แต่พนักงานสอบสวนต้องการตัวไว้ปิดเนินการ
ต่อตามกฎหมายภายหลังที่ผู้ต้องขังนั้นพ้นโทษจากเรือน
จำ/ทัณฑสถานแห่งนั้น ซึ่งจากการตรวจสอบตามหลักฐาน
ที่ปรากฏในอดีต กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางให้เรือน
จำ/ทัณฑสถาน ถือปฏิบัติตามดังนี้

(1) กรมราชทัณฑ์มีหนังสือที่ 114/2495 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 แจ้งให้เรือนจำถือปฏิบัติตามหนังสือ
กระทรวงมหาดไทยที่ 160/2495 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2495 ว่า หากพนักงานสอบสวนต้องการอายัดตัวผู้ต้องขัง
คนใด ที่ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งสถานีตำรวจนายดีตั้งอยู่
ใกล้เรือนจำนั้น เป็นผู้อายัด ถ้าเป็นกรณีเร่งด่วน พนักงาน
สอบสวนจะอายัดเองก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้สถานีตำรวจนายดี
กล่าวทราบอีกชั้นหนึ่ง ส่วนทางเรือนจำเมื่อมีหมายปล่อย
ก็แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจนายดี ให้ทราบและดำเนินการต่อไป
ส่งต่อไปยังพนักงานสอบสวนอีกต่อหนึ่ง ส่วนค่าใช้จ่าย
ต่างๆ ให้เบิกจ่ายจากเงินค่าใช้สอยของกรมมหาดไทย

(2) สืบเนื่องจากข้อ 1 ปรากฏว่าการปฏิบัติยังไม่
เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

กรมราชทัณฑ์จึงมีหนังสือที่ 51/2503 ลงวันที่ 12
พฤษภาคม 2503 ให้เรือนจำถือปฏิบัติดังนี้

(2.1) ให้เรือนจำที่ผู้ต้องขังหลบหนีติดต่อกัน
พนักงานสอบสวนที่เรือนจำตั้งอยู่เพื่อให้แจ้งไปยังผู้กำกับ
การตรวจภูธรจังหวัด หรือผู้บังคับของตำรวจอำเภอที่ผู้
ต้องขังได้ไปกระทำความผิดขึ้นใหม่ และถูกควบคุมอยู่
ในท้องที่นั้น ให้อายัดตัวผู้ต้องขังไว้และเมื่อเจ้าพนักงาน

ห้องที่ที่ผู้ต้องขังหลบหนีไปกระทำความผิดขึ้นใหม่ได้
คำนึงคดีเสร็จแล้ว ก็ให้เรือนจำแจ้งกรมราชทัณฑ์ขอ
อนุมัติย้ายผู้ต้องขังไปคุนขง ณ เรือนจำเดิมที่ผู้ต้องขังได้
หลบหนีไป เพื่อเรือนจำจะได้คำนึงคดีหลบหนีที่คุนขง
หรือคดีอื่น ๆ ได้

(2.2) การส่งและรับตัวผู้ต้องอายัดนี้ ให้เป็น
หน้าที่ของผู้กำกับการตำรวจนครบาลหรือผู้บังคับของผู้มีหน้า
ที่ในการอายัด จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจนายดีรับและส่งตัวผู้ต้อง
อายัดโดยมีกำลังพลสมควรแก่การควบคุม ค่าใช้จ่ายให้
เบิกจ่ายจากเงินของกรมตำรวจนายดี

(3) กรมราชทัณฑ์เห็นว่า เรือนจำหลายแห่งยัง
เข้าใจและปฏิบัติสับสนกันอยู่ จึงมีหนังสือซักซ้อมความ
เข้าใจในการปฏิบัติ ดังนี้ (3.1) การอายัดตัว หากยังไม่
พ้นโทษ เรือนจำจะส่งตัวไปให้ผู้ขออายัดไม่ได้ (3.2) ใน
กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดียังเขตท้อง
ที่เรือนจำอื่น ก็ให้ดำเนินการย้ายผู้ต้องขังไปได้ และ (3.3)
หากเจ้าหน้าที่อื่นออกศาลขอให้เรือนจำส่งตัวผู้ต้องขัง
ไปดำเนินคดี ที่ได้ ซึ่งจำเป็นต้องย้ายผู้ต้องขังไปคุนขง
ที่เรือนจำอื่น ถือว่าเป็นการย้ายผู้ต้องขังธรรมดาก็ต้อง
ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ก่อน

(4) กรมราชทัณฑ์มีหนังสือคู่มานาคที่ มท 1005/
ว 32 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2534 ทบทวนและซักซ้อมทาง
ปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการอายัดตัวผู้ต้องขังและเรื่องเจ้าหน้าที่
อื่นออกศาลขอให้ย้ายหรือโอนตัวผู้ต้องขังไปดำเนิน
คดีที่เรือนจำอื่น โดยการอายัด หากยังไม่พ้นโทษ เรือน
จำจะส่งตัวไปให้ผู้ขออายัดไม่ได้ และกรณีเจ้าหน้าที่อื่น
ออกศาลขอให้เรือนจำและทัณฑสถานส่งตัวผู้ต้อง
ขังไปดำเนินคดีที่เรือนจำอื่น จะต้องได้รับอนุมัติจากกรม
ราชทัณฑ์ก่อน ในกรณีนี้ เมื่อเรือนจำและทัณฑสถานขอ
อนุมัติการย้ายไปยังกรมราชทัณฑ์ ให้ส่งสำเนาหนังสือ
ขออายัดตัวและสำเนาคำขอให้ย้ายหรือโอนตัวผู้ต้องขัง
ของพนักงานสอบสวนไปยังกรมราชทัณฑ์เพื่อประกอบ
การพิจารณาด้วย

(5) เรียนจากกลางคลองเปรมและเรือนจำพิเศษ
ชนบุรี ได้หารือกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้อง
ขังเมื่อย้ายที่พนักงานสอบสวนมิได้ส่งหมายจับของศาล
มาประกอบการขออายัดว่า หากผู้ต้องขังถึงกำหนดปล่อย

ตัวแล้ว เรื่องนำจะสามารถกักตัวผู้ต้องขังไว้รอเจ้าหน้าที่ ตำรวจเข้าของคดีมารับตัวไปควบคุมต่อได้หรือไม่ หรือ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีมาติดต่อหรือประสานงานขอรับตัวในวันปล่อยตัวเรื่องนำจะสามารถปล่อยตัวไปได้หรือไม่ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว จึงมีหนังสือแจ้งเรื่องนำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศให้อบถูบีติว่า เมื่อรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 237 บัญญัติเกี่ยวกับการจับกุมคุณขังบุคคลใด จะต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล ฉะนั้น เมื่อผู้ต้องขังซึ่งอยู่ในความควบคุมของเรื่องนำหรือทัณฑสถานใด ได้จำคุกมาครบกำหนดโทษ หรือศาลได้มีคำสั่งหรือหมายให้ปล่อยตัวแล้ว เรื่องนำหรือทัณฑสถานก็ต้องรับดำเนินการปล่อยตัวผู้นี้ไปทันที ไม่สามารถกักตัวผู้ต้องขังไว้ได้อีก สำหรับรายที่ทางตำรวจได้มีหนังสือขออายัดตัวมาพร้อมกับหมายจับของศาลแล้ว เรื่องนำหรือทัณฑสถานจะนำสามารถส่งตัวผู้ต้องขังดังกล่าวให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารอรับตัวไปดำเนินคดีต่อไปได้ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีอายัดเป็นไปโดยถูกต้อง ไม่เป็นการกระทำลิขิตรและเสรีภาพของบุคคล จึงให้เรื่องนำและทัณฑสถานได้กำกับเจ้าหน้าที่ค่ายตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับผู้ต้องขังอายัดที่ໄกส์กำหนดพ้นโทษหรือที่เข้าข่ายการพักการลงโทษคราวต้องโทษจำคุกหรือ เมื่อรับเอกสารหนังสือแจ้งของอายัดว่ามีหมายจับของศาลแล้ว หรือไม่ หากพบว่าพนักงานสอบสวนยังไม่ได้ส่งหมายจับมาให้ ก็ให้เรื่องนำและทัณฑสถานทำหนังสือสอบถามไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจน้ำที่ขออายัดตัวไว้ ว่ายังต้องการตัวผู้ต้องขังเพื่อนำไปดำเนินคดีต่อไปอีกหรือไม่ ถ้ายังต้องการก็รับนำส่งหมายจับมาให้เรื่องนำโดยตัวภายนอกเวลาที่เรื่องนำกำหนด พร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจนารอรับตัวในวันปล่อยตัว หรือหากไม่ต้องการตัวแล้วก็ให้แจ้งถอนการอายัดนั้นด้วย เมื่อล่วงเวลาที่กำหนดหรือถึงกำหนดวันปล่อยตัวพ้นโทษแล้ว สถานีตำรวจน้ำที่เรื่องนำ ให้ถือว่าไม่ประสงค์จะอายัดตัวต่อไป กรณีนี้เรื่องนำหรือทัณฑสถานจะเป็นต้องปล่อยตัวผู้ต้องขังนั้นไป มิฉะนั้น จะเป็นการควบคุมกักขังโดยไม่มีอำนาจ อันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี สำหรับการอายัดตัวนักโทษชาวต่างประเทศที่เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำต้องรับตัวไปดำเนินการ

ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเพื่อส่งตัวออกนอกราชอาณาจักรภายในประเทศ แต่ถ้าดังกล่าวจะไม่มีหมายจับประกอบการอายัดตัว ดังนั้น เมื่อจะต้องปล่อยตัวนักโทษให้เรื่องนำหรือทัณฑสถานประสานงานกับสถานีตำรวจน้ำที่ท่านนี้ได้รับตัวไปดำเนินการตามกำหนดนัด หรือสถานีที่มีหนังสือขออายัดตัวไว้หรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้มารับตัวนักโทษดังกล่าวไปดำเนินการตามกำหนดนัดที่ต่อไป

(6) กรมราชทัณฑ์ได้ตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องขังของเรื่องนำกลางอุตุธรณี ดังนี้

(6.1) ผู้ต้องขังที่มีคดีอย่างเดียว แต่ผู้ต้องขังที่ถูกอายัดตัวถูกพิพากษาให้จำคุกมากกว่าอายุความของหมายจับ ให้ถือว่าวันสืบสุดอายุความตามหมายจับเป็นวันสืบสุดการอายัดในคดีที่อายัดนั้นหรือไม่

กรณีนี้ การอายัดตัวในคดีดังกล่าวย่อมสืบไปโดยผลเมื่อคดีตามหมายจับได้ขาดอาญาความตามกฎหมายผู้ต้องขังดังกล่าวจึงอยู่ในข่ายได้รับประโยชน์ตามกฎหมายราชทัณฑ์ เช่น การพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ หรือประโยชน์อื่น ๆ ต่อไป แต่ทั้งนี้เรื่องนำควรประสานงานให้ตำรวจน้ำที่ขออายัดตัวทราบด้วย

(6.2) ผู้ต้องขังมีคดีอย่างเดียว ซึ่งสถานีตำรวจน้ำที่เจ้าของคดีไม่นำหมายจับส่งให้เรื่องนำภายในเวลาที่เรื่องนำกำหนดให้ถือว่าอายัดในคดีนั้น หมดสืบไปตามเงื่อนเวลาที่เรื่องนำกำหนดหรือไม่

กรมราชทัณฑ์กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ว่า เมื่อเรื่องนำได้ทำหนังสือสอบถามไปยังสถานีตำรวจน้ำที่กำหนดให้รับนำส่งหมายจับมาให้เรื่องนำภายนอกเวลาที่กำหนดหรือหากไม่ต้องการตัวแล้วก็ขอให้แจ้งถอนอายัด เมื่อสถานีตำรวจน้ำที่ขออายัดไม่แจ้งผลใดๆ กลับมาภายในระยะเวลาที่กำหนด หนังสืออายัดดังกล่าวก็ยังคงเป็นหนังสือประสานราชการอยู่ แต่เมื่อถึงกำหนดวันปล่อยตัวพ้นโทษเรื่องนำก็ไม่อำนวยที่จะควบคุมผู้ต้องขังนั้นไว้อีก

(6.3) ผู้ต้องขังที่คดีมีอายัดสมบูรณ์ แต่เมื่อครบกำหนดอายุความของหมายจับ และหรือกรณีผู้ต้องขังมีคดีอย่างเดียว ซึ่งสถานีตำรวจน้ำที่เจ้าของคดีไม่นำหมายจับส่งเรื่องนำภายนอกเวลาที่เรื่องนำกำหนด

เรื่องจำสามารถที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังกรณีดังกล่าวได้หรือไม่

กรณีนี้มีแนวทางปฏิบัติ 2 ประการ คือ (1) เมื่อคดีซึ่งเป็นมูลเหตุในการอายัดได้ขาดอาญาความแล้ว สามารถดำเนินการได้ตามข้อ 6.1) และ (2) กรณีสถานีตำรวจน้ำของคดีไม่ส่งสำเนาหมายจับมาประกอบการขออายัดทั้งที่เรื่องจำได้มีหนังสือประสานไปให้ทราบแล้ว กรณีนี้ควรจะได้ตรวจสอบประสานงานให้ได้ความชัดเจนก่อนที่จะให้ได้รับพักการลงโทษลดวันต้องโทษให้ออกทำงานภายนอกเรื่องจำ หรือประโยชน์อื่น ๆ

(7) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งกรมราชทัณฑ์ว่า ยังคงพบข้อเท็จจริงกรณีพนักงานสอบสวนหลายแห่งมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหาไปยังเรื่องจำ/ทัณฑสถาน โดยไม่มีหมายจับไปด้วย ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ผิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงขอความร่วมมือให้กรมราชทัณฑ์แจ้งเรื่องจำ/ทัณฑสถาน ตรวจสอบหลักฐานการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน หากพบว่าไม่มีสำเนาหมายจับ ให้ประสานสถานีตำรวจนี้ออกบันทึกค้นการตำรวจที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งต่อมาราชทัณฑ์ได้มีหนังสือที่ ยช 0711/667 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2554 แจ้งให้เรื่องจำ/ทัณฑสถานทราบและดำเนินการ พร้อมทั้งกำชับให้ปฏิบัติตามหนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ ยช 0711/557 ลงวันที่ 15 มีนาคม 2546 เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีอายัดโดยเคร่งครัดด้วย

2. สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือที่ อส 0007(สอ)/914 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 ให้ความเห็นไว้ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีคดีอาชัค กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่พบ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา และแนวทางการดำเนินการในอนาคต ไม่ได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด แต่เป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุดจึงไม่อาจแจ้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวให้ทราบตามที่ขอได้

3. สำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือที่ ศย 016/49800 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2554 แจ้งข้อเท็จจริงว่า การอายัดตัวผู้ต้องขังนั้น ประมาณวันที่ 25 พฤษภาคม 2554 ให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อนำตัวผู้ต้องขังนั้นไปดำเนินคดีในส่วนของตน โดยมิได้มีข้อกำหนดเป็นพิเศษอย่างใด การที่พนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีหรือขังผู้ต้องขังรายนั้นต่อไปในคดีของตนได้ก็จะต้องดำเนินการไปเช่นเดียวกับคดีอื่น ๆ ตามประมาณวันที่ 25 พฤษภาคม 2554 และการอายัดตัวก็มิได้มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีเดิมแต่อย่างใด

ความพยายามได้มีบทบัญญัติกewise กับกระบวนการดังกล่าวไว้ แต่ในทางปฏิบัติ กระบวนการดังกล่าวหมายถึงการที่พนักงานสอบสวนในคดีหนึ่ง ซึ่งมีหมายจับผู้ต้องขังหรือกล่าวหาผู้ต้องขังเป็นผู้ต้องหา ได้มีคำขอต่อศาลในคดีอื่นซึ่งได้ขังผู้ต้องขังนั้นเพื่อขอให้ส่งตัวผู้ต้องขังนั้นให้แก่พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องขังนั้นไปดำเนินคดีอาญาของตน การอายัดจึงมิใช่กระบวนการทางกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา แต่เป็นเพียงกระบวนการในการประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนกับศาล ซึ่งกระบวนการขอออกหมายจับและหมายจังมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

(1) ประมาณวันที่ 57 มาตรา 58 มาตรา 59/1 และมาตรา 66

(2) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548

(3) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545

(4) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับในคดีอาญา พ.ศ. 2545

เมื่อตรวจสอบกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องประกอบกับแนวปฏิบัติของศาลต่าง ๆ แล้ว ไม่ปรากฏว่า มีบทบัญญัติหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกรณีการอายัดตัวผู้ต้องขังแต่อย่างใด ดังนั้น การอายัดตัวผู้ต้องขัง จึงเป็นเพียงการขอความร่วมมือจากศาลให้ส่งตัวผู้ต้องขังให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อนำตัวผู้ต้องขังนั้นไปดำเนินคดีในส่วนของตนได้ โดยมิได้มีข้อกำหนดเป็นพิเศษอย่างใด การที่พนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีหรือขังผู้ต้องขังรายนั้นต่อไปในคดีของตนได้ก็จะต้องดำเนินการไปเช่นเดียวกับคดีอื่น ๆ ตามประมาณวันที่ 25 พฤษภาคม 2554 และการอายัดตัวก็มิได้มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีเดิมแต่อย่างใด

การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ เป็นกระบวนการในส่วนของการบังคับโทษในคดีอาญา ซึ่ง มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ส่วนการขอพระราชทานอภัยโทษนั้น

เป็นกระบวนการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 ซึ่งกระบวนการทั้งสามประเภทนี้ใช้บังคับกับนักโทษเด็ดขาดหรือผู้ต้องโทษที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เมื่อปรากฏว่าการอายัดตัวผู้ต้องขังมิได้มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีทั้งในส่วนของคดีเดิมของผู้ต้องขังและในส่วนของคดีที่พนักงานสอบสวนทำการอายัด กระบวนการการอายัดตัวผู้ต้องขังจึงมิได้มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องขังในการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการขอพระราชทานอภัยโทษแต่อย่างใด ส่วนในการดำเนินคดีของศาลยุติธรรม ก็ได้มีการเร่งรัดพิจารณาดำเนินคดีต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมอยู่แล้ว

4. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ ตช 0031.212/6569 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2549 ถึงอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ แจ้งแนวทางปฏิบัติของการดำเนินคดีอย่าง สรุปได้ดังนี้

(1) สำนักงานตำรวจนายจักร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอย่าง สรุปได้ดังนี้

กรณีพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องได้ตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่น ไว้เพื่อสอบสวนดำเนินคดีอีกด้วยนั้น ให้พนักงานสอบสวนรับมีหนังสือแจ้ง ไปยังสถานที่คุณขังผู้ต้องหา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับสถานที่คุณขังในการคุณขัง การพิจารณาปล่อยชั่วคราว หรือคัดค้านการปล่อยชั่วคราวจากนั้นให้พนักงานสอบสวนดำเนินการขอให้ศาลออกหมายจับ หลังจากศาลอุทธรณ์แล้ว ให้รับมีหนังสือของอยาดตัวผู้ต้องหารือกับส่วนสำเนาหมายจับ ไปยังสถานที่คุณขังโดยเร็ว ในกรณีที่ศาลไม่ออกหมายจับ ไม่ว่าด้วยเหตุใด พนักงานสอบสวนไม่สามารถมีหนังสือขออยาดตัวผู้ต้องหาได้ หากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยจากสถานที่คุณขังและพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้ตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียก หากผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก จึงร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับต่อไป

ให้พนักงานสอบสวนรับสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังอยู่โดยไม่ต้องรอให้พน โทษในคดีเดิม

ก่อน และส่งจำนวนให้พนักงานอัยการ โดยเริ่ว การส่งจำนวนคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ ที่ 0004.6/10615 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2545 การส่งจำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังในคดีอื่นที่เรื่องจำชั่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545

ในระหว่างที่ผู้ต้องหาอยู่ในคุก ให้พนักงานสอบสวนเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องขังผู้ต้องห้าอยัดไว้ระหว่างการสอบสวนในคดีที่ขออยัด เช่น ในคดีความผิดส่วนตัวที่ได้มีการถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความหรือคดีเลิกกัน ให้พนักงานสอบสวนรับมีหนังสือขอถอนการอยัดตัวไปยังสถานที่ที่ขออยัดไว้โดยด่วนที่สุด

ในการนี้ที่การสอบสวนเสร็จสิ้นและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องห้าอยัด หลังจากส่งจำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหมั่นติดตามผลการสั่งคดีของพนักงานอัยการ จนกระทั่งพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องห้าที่ถูกอยัดต่อศาล และเรื่องจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้นแล้ว หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาด ไม่ฟ้องผู้ต้องห้าอยัดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรับมีหนังสือขอถอนการอยัดผู้ต้องห้าดังกล่าวไปยังสถานที่ที่ขออยัดไว้โดยด่วนที่สุด

(2) สำนักงานตำรวจนายจักร มีหนังสือ ที่ 0004.6/10615 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2545 ไปยังหน่วยงานภายในสังกัด กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนคดีผู้ต้องหาหลบหนีประกันและคดีที่ผู้ต้องหานางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น สรุปว่า เนื่องจากคณะกรรมการคุณลักษณะความเห็นว่า สำนวนการสอบสวนตามมาตรา 142 แห่ง ป.วิอาญา ที่พนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ต้องห้าชั่วคราว ต่อมาก็ต้องหานหลบหนีประกัน ไม่มีผลทำให้สำนวนนี้เป็นสำนวนตามมาตรา 141 ซึ่งเป็นกรณีจับตัวผู้ต้องหายนั้น ไม่ได้ พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหานไปยังพนักงานอัยการ ดังนั้น จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

ในคดีที่ผู้ต้องหานหลบหนีประกัน ให้พนักงานสอบสวนรับสอบสวนและสรุปสำนวนการสอบสวน

เสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดีในกรณีที่ผู้บังคับบัญชามีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวนและให้จัดทำสมุดสารบบคุณสำนวนประเภทอัยการไม่รับสำนวนแล้ว เก็บเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ และให้จำหน่ายคดีออกจากสมุดสติ๊กคิดอาญาและสมุดบันทึกคดีประจำตัวพนักงานสอบสวนเมื่อได้ตัวผู้ต้องหามาแล้ว ให้ดำเนินการตามป.วิอาญา มาตรา 142 วรรคสาม ต่อไป

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหลายคนกระทำผิดร่วมกัน เป็นคดีเกี่ยวกับพนักงาน และผู้ต้องหานางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น กับผู้ต้องหานางคนถูกคุณขังในคดีอื่นในอำนาจศาลอื่น ซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลอื่น ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแยกสำนวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดส่งไปยังพนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจหนែือเรือนจำที่ผู้ถูกจำคุกต้องโทษอยู่ เมื่อว่าจะอยู่คุกและเบตท่องที่หรือคุกและจังหวัดก็ตาม ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกคุกขังในคดีอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุด ให้ดำเนินการตามหนังสือที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545

ทั้งนี้ หากเกิดความบกพร่องหรือเสียหายแก่ทางราชการขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

(3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 ไปยังหน่วยงานภายในสังกัด กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุกขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น สรุปว่า คณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2545 กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนให้พนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา 142 วรรคสาม กรณีที่ผู้ต้องหาถูกคุกขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่ถูกคุกขังและคดีใกล้ขาดอาญาความว่า ให้มีการประสานงานกันระหว่างตำรวจและพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี ดังนั้น จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

ในการนัดไต่สวนคดี ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ เฟื่องขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

ในคดีอื่น ๆ ให้พนักงานสอบสวนรับสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งคดีตามระเบียบ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวน และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนติดตามผลคดี เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ให้ขอคดสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดประกอบสำนวนแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการต่อไป หรือถ้าต่อมาศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่คดีใกล้จะขาดอาญาความ ให้พนักงานสอบสวนรับดำเนินการประสานกับพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป

ทั้งนี้ หากเกิดความบกพร่องหรือเสียหายแก่ทางราชการขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

บทสรุป

โดยหลักการของสิทธิมนุษยชน สิทธิของบุคคลที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย สะดวกรวดเร็ว และทั่วถึง รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และผูกพันรัฐสภาพะรัฐมนตรี ศาลรวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมายการใช้บังคับกฎหมายและ การตีความกฎหมายทั้งปวง การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร จึงต้องดำเนินถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพด้วย

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยรวดเร็ว เป็นหลักคุ้มครองความยุติธรรมในการดำเนินการดังกล่าว ให้เสร็จสิ้น โดยปราศจากความล่าช้าที่ไม่มีเหตุผล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ โดยลดความไม่ยุติธรรมที่ผู้ต้องหารือจำเลยต้องสูญเสียไปในระหว่างเวลาหนึ่น รวม

ถึงเป็นหลักประกันสำคัญในการปกป้องมิให้มีการคุณขังผู้ต้องหา ก่อนการพิจารณาคดีที่เกินเลยหรือไม่เหมาะสม เพื่อบรรเทาความกังวลของประชาชนและสามารถดำเนินกล่าวโทษต่อรัฐหากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น

ปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบว่าการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีได้กระทำอย่างล่าช้าโดยปราศจากเหตุผลหรือไม่นั้น น่าจะต้องดูที่ระยะเวลาของการดำเนินการ เหตุผลที่ใช้วาล่าช่านั้น และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม พฤติการณ์แห่งความล่าช้า นั้นบางครั้งก็ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละคดีไป

แม้จะพบว่ามีปัญหาจากการอยัดตัวผู้ต้องขังที่มีสถานะเป็นผู้ต้องหาเกิดขึ้น แต่ในการหาแนวทางการแก้ไข ปัจจุบันยังคงไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างจริงจังด้วยปัญหาด้านต่างๆ หลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของความสัมพันธ์ของกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการโอนตัวผู้ต้องหาไปยังท้องที่อื่น ทำให้เกิดความซับซ้อนในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีปัญหาระหว่างข้อมูลในทางคดีของผู้ต้องขังที่ยังไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติยังไม่ทราบขั้นตอนดำเนินการที่ถูกต้องชัดเจนและยังไม่มีความรอบรู้ในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติที่ให้อำนาจเอาไว้และการขาดตรวจสอบที่แท้จริง

จากการศึกษา พบว่า การอยัดตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังที่ถูกคุณขังอยู่ในเรือนจำในคดีอื่น โดยทั่วไปแล้ว พนักงานสอบสวนจะขอรับตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังจากเรือนจำหรือทัณฑสถานไปดำเนินคดีที่อยัดไว้ต่อเมื่อคดีที่ผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังนั้น ศาลได้มีคำพิพากษานั้นที่สุดแล้ว หรือเป็นกรณีที่คดีที่อยัดไว้จะขาดอายุความ พนักงานสอบสวนจึงดำเนินการขอโอนตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังไปฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีที่มูลคดีเกิด ผลที่เกิดขึ้นก็มีความล่าช้าในการดำเนินคดี หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม เพราะพนักงานสอบสวนถือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากพนักงานสอบสวนไม่ทำการสอบสวนคดีให้แล้วเสร็จ การสรุปสำนวนเพื่อมีความเห็นทางคดีไปยังพนักงานอัยการก็จะไม่สามารถกระทำได้ พนักงานอัยการ

ก็ไม่อาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนเพื่อมีคำสั่งทางคดีว่าจะฟ้องหรือไม่ ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลในความผิดที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ และสุดท้ายศาลยุติธรรมก็มิอาจพิจารณาพิพากษากดีความให้เสร็จสิ้นไปในเวลาอันสมควรได้ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถที่จะขอโอนตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังไปฟ้องต่อศาลที่มูลคดีเกิด อ้างหรือเชื่อว่าคดีเกิด ได้ทันทีเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น โดยไม่จำต้องรอให้ผู้ต้องขังพ้นโทษหรือคดีจะขาดอายุความ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินคดีที่กล่าวหาผู้ต้องขังรายนี้เป็นผู้ต้องหา โดยศาลอาจมีคำพิพากษาง่ายโดยนับโทษต่อจากคดีก่อนหน้า หรือนับโทษจำเลยตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาก่อนฟ้อง ลงโทษปรับ หรือกักขัง ตามความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติกรรมในการกระทำความผิด หรือหากไม่เข้าเงื่อนไขที่จะต้องเพิ่มโทษฐานกระทำผิดซ้ำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 และมาตรา 93 หรือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 ผู้ต้องขังก็อาจจะได้รับสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์พุทธศักราช 2479 ดังที่บัญญัตไว้ในมาตรา 32 ทั้งในการพักการลงโทษลดวันต้องโทษจำคุก หรือได้รับการพระราชทานอภัยโทษในวาระสำคัญต่าง ๆ ซึ่งอาจได้รับการปล่อยตัวหรือปล่อยตัวโดยคุณประพฤติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้สิทธิตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ในการที่จะได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุกจะไม่เป็นสิทธิเด็ดขาดในทางกฎหมาย แต่เมื่อผู้ต้องขังได้ประพฤติตนอยู่ในกรอบที่กฎหมายระบุขึ้นบังคับ ได้กำหนดไว้แล้ว ก็ไม่มีเหตุผลที่จะไม่มีสิทธิได้รับการพิจารณาพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก ดังนั้น เมื่อมีการอยัดตัวไว้ดำเนินคดีแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในการที่จะได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก หรือสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษ หรือพ้นโทษตามคำพิพากษา และอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องขังได้

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องที่ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วเห็นว่าโดยทางปฏิบัติแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถที่จะประสานงานกับเรือนจำหรือทัณฑสถานพนักงานอัยการ

เพื่อขอต่อศาล ให้โอนตัวผู้ต้องขังไปฟ้องหรือดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 วรรคหนึ่งเพื่อดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมได้ทันทีโดยไม่จำต้องรอให้ผู้ต้องขังในคดีนั้นมีคำพิพากษางานที่สุดหรือคดีใกล้จะขาดอายุความแต่ประการใดซึ่งเป็นไปตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังที่ควรจะได้รับตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 32 ในเรื่องของการพักการลงโทษ ลดwan ต้องโทษจำคุก หรือได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ตามพระราชบัญญัติการพระราชทานอภัยโทษในวาระสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อจะเป็นการหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขัง

ตามหนังสือสำนักงานตำรวจนแห่งชาติ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ก็ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อร้องขอต่อศาลขอโอนตัวผู้ต้องขังไปยังเรือนจำในเขตอำนาจศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลที่พนักงานอัยการสามารถจะฟ้องผู้ต้องขังยังศาลนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 วรรคหนึ่ง ได้ในเฉพาะกรณีความผิดนั้นใกล้ขาดอายุความเท่านั้น ซึ่งในกรณีดังกล่าวโดยเจตนาณ

จะป้องกันมิให้เป็นการเสียหายต่อคดี และต่อกระบวนการยุติธรรมได้อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ของสิทธิมนุษยชน ที่มีเจตนาณคุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นต่อผู้ต้องขัง ซึ่งถือว่าเป็นเหตุจำเป็นเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อสิทธิในการกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องขังที่ควรจะได้รับและไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้ หากกรณีมีการร้องขอจากผู้ต้องขังเพื่อต้องการใช้สิทธิของตน อันพึงมีอยู่ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 แล้ว พนักงานสอบสวนควรต้องรับดำเนินการประสานกับพนักงานอัยการเพื่อขอโอนตัวผู้ต้องขังไปยังเรือนจำในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ทันที โดยไม่จำต้องรอให้ผู้ต้องขังในคดีนั้นมีคำพิพากษางานที่สุดก่อน หรือใกล้ขาดอายุความ และจะเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นผลสอดคล้องตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 เรื่อง การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นตามที่ได้บัญญัตไว้ในข้อ 8 ข้อ 99 รวมทั้งเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายและไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ได้มีบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมราชทัณฑ์ กับสำนักงานตำรวจนแห่งชาติ สนับสนุนให้สามารถดำเนินการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปด้วย

References

Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550.

Regulation of Office of Provincial Public Prosecution of Prosecutors B.E. 2547.

The Criminal Procedure B.E. 2499.